

Domácí chov králíků ve výběhu

Chov králíků byl kdysi vedle chovu slepic snad nejhojnější lidovou chovatelskou činností a dodavatelem chutného libové masa pro samozásobení. Za první republiky ještě řada domácností ve městech chovala králíky na dvorcích domů a kromě kuchyňskými zbytky krmila králíky například trávou požatou kolem náspů železnice. Bohatší krmivovou základnu pak měli králíci venkovští, jejichž chov byl běžnou záležitostí ještě za dob socialismu.

V současné době domácí chov králíků hyne na úbytě. Změněný životní styl lidí i vzezření moderních venkovských domů nenechávají mnoho prostoru pro různé králíkárně, dřevěné kotce, šopky či boudy. Králíčí maso se dá levně koupit v supermarketu a sotvakdo má čas chodit ušákům večer nasíci porci čerstvé trávy. I v tradičních venkovských chovech přecházejí majitelé králíků na celoroční krmení senem a granulami, které je časově méně náročné než zkrmování čerstvé píce.

Přesto však domácí králíkářství dosud úplně nevymřelo a ke koloritu některých vsí stále čas od času patří pomalu jedoucí postarší automobil s chrchlajícím amplionem, který po krátkém hudebním úvodu oznamuje obyvatelstvu, že se vykupují kůže a kožky, zejména králíčí, a aby tyto byly přineseny k autu. Pokud tak králíkář učiní, dostane za jednu králíčinu pětikorunu...

Z pod chlévského žlabu do králíkárně

Králík byl jako domácí zvíře domestikován asi později než jiné druhy hospodářských zvířat. V dřívějších dobách byl nejčastěji chován spolu s ostatním dobytkem ve chlévě. Králíci měli své hnízdo pod kravským žlabem a nejčastěji žrali to, co upadlo krávé od huby (vzhledem k tomu, že často upadávají malé kousky a jemné drobné lístky, to zas tak nejhorší žrádlo být nemuselo). Klasickým způsobem chovu králíků ve dvacátém století bylo držení ušatců v králíkárně. Ta je většinou dřevěná, různě velká či malá, přední dvířka jsou nejčastěji z drátěného, tzv. králíčího pletiva. V dnešní době, kdy člověk usiluje o pohodu zvířat a více se

dbá na přirozenost chovu se nabízejí i další možnosti. Jednou z nich může být chov králíka domácího v trvalém venkovním výběhu.

Je to vlastně určitá nápodoba života králíka venku. Králík žije v přírodě ve vyhrabaných zemních norách. Podobné prostředí se mu dá nabídnout i doma, pokud máme k dispozici dostatečně velkou zahradu nebo pozemek.

Pohled na výběh – zleva přístřešek pro úkryt, vstupní branka v pletivu a krmelec s kameny skalky.

Tvar a vybavení výběhu

V následujících řádcích přinášíme několik postřehů z takového venkovního odchovu. Výběh byl zbudován z iniciativy jednoho našeho přítele, který chtěl dát králíkům více prostoru, než mají v králíkárně. Inspirací byl, kromě jiného, asi také článek v Bioměsíčníku č. 9/1999 nazvaný Tačmud, vůdce smečky.

Výběh měl tvar šestiúhelníku o straně délky asi 4 metry, rozděleného na třetiny. Jedna třetina byla část, kde byli ušáci trvale a byla vybavena přístřeškem a krmelcem. Zbývající dvě třetiny měly funkci výběhu s dočasným využitím jako mladé pastvy. Vždy se střídaly tak, že byl otevřen jeden. K dispozici byla pro zvířata tedy vždy plocha necelých 30 m čtverečních. Což je na pohled nebo ve srovnání s domácí králíkárnou hodně, ale i tak byli zejména mladší králíci ve svém poskoku omezeni a výběh mohl být ještě větší.

V trvalé „obydlené“ části byl jako úkryt před nepohodou malý „domeček“ v podobě jakési stříšky ze střešních tašek, dále krytý dřevěný krmelec – podobný poněkud zmenšenině krmelce pro zvěř v lese – a několik kamenů, tvořících jakousi pseu-

Králík domácí je celkem nenáročným zvířetem

dopřirodní skalky. Oplocen byl výběh tzv. králíčím pletivem o výšce asi jeden metr. K němu bylo na vrcholu přidáno další pletivo, poloviční šíře než výška oplocení vysunuto ven pod úhlem 45 st. (k zabránění přelezení kočky příp. jiného dravce z venku). Proti podhrabání byly kolmo do země po obvodu šestiúhelníku zapuštěny použité staré tašky bobrovky (délka cca 30–40 cm v zemi).

Ušaté hrabadlo

Po vypuštění začali domácí králíci postupnou opatrnou oblídkou terénu a vybavení výběhu. Poté, co se naučili chodit do domečku, byl tento jejich úkrytištěm v době „nebezpečí“ a úleku. Poměrně záhy začali také s hrabáním dř. Hrabání je asi přirozenou činností králíka, protože si jím buduje svůj úkryt v zemi. Občasné pokusy o hrabání mají i králíci v králíkárně – zde je to ovšem samozřejmě marná snaha. Hrabání probíhalo někdy nesystematicky, někdy však vysloveně vytrvale a pilně, až byla uvořena souvislá podzemní chodba. Je třeba

Při krmení se vždy ušáci shlukli kolem vhozeného žrádla a s chutí se do něho dali

podotknout, že ve výběhu byla lehčí pitčítá půda, jež tuto činnost dobře umožňovala. Pokud se králík dal s vervou do hrabání, dokázal během poměrně krátké doby vykutat dosti hlubokou noru. Hrabající králík připomíná živé zemní rypadélko a jeho přední packy dokáží vyvinout úctyhodnou rychlost.

Pokračování na str. 12

V písčité půdě byl zbudován několik děr – viditelné tmavé otvory vlevo dole

Domácí chov králíků ve výběhu

Dokončení ze str. 10

Hrabe ve vlnách – chvilku pracuje rychle, packy se míhají jedna za druhou, pak chvíli odpočívá a zase hrabe. Nejčastěji byly ve výběhu dvě samice s mláďaty. Samice byly připouštěny u samce v králíkárně.

Stálá péče o srst – záruka venkovního přežití

Při několikaletém chovu trvale ve výběhu bylo vidět, že králíci mohou být celoročně venku pod širým nebem. Oproti tradičnímu držení v králíkárně, kde jsou zvířata chráněna před nepohodou, byli vystaveni drsným venkovním podmínkám, tedy v létě žhavé výhni slunce, v zimě zase mrazu. Přesto se zdálo, že pro ně nebyl problém se s těmito extrémy vyrovnat. V létě, v horkých částech dne – odpočívali skryti v domečku nebo v norách. Podobně v zimě, v době silných mrazů byli skryti, pokud je hlad nevyhnal ke krmení. Králíci byli v pohodě a klidu, v dobré kondici. Zejména pro chovatele, kteří mají dlouholeté úspěšné domácí chovy v králíkárnách, je to dosti překvapivé zjištění, že králík může dobře prospívat i venku.

Nápadné bylo u venku žijících zvířat, že velkou dobu věnovali čištění své srsti a péči o ni, a to jak individuálně, tak i vzájemně. Králík se umývá podobně jako domácí kočka pomocí předních tlapek a i když není tak obratný a ohebný jako ona, může se dokonale čistit. Srst byla u ve výběhu žijících jedinců stále čistá, suchá a zdravě lesklá, kromě pár dní v roce, kdy trvale po dobu několika dní stále přšelo a srst nemohla oschnout. V porovnání s těmi, kteří byli doma, nebyla srst jistě horší kvality nebo vzhledu, spíše naopak.

Podzemní hnízdo

K vrhu mláďat doházelo buď v podzemní noře nebo v chuchvalci sena pod krmelcem. Po porodu v zemi je nejlépe králíky nechat v klidu, což je významný rozdíl oproti chovu v domácí králíkárně, kde chovatel zpravidla již velmi brzy nahlíží do hnízda a zjišťuje počet mláďat. Při pokusu prohlédnout nebo alespoň prohmatat podzemní hnízdo bylo zjištěno, že samice přístup k hnízdu s mladými zahrnula hlinou (a pravděpodobně odkrývala jen v době krmení). Navíc byly chodby poměrně mělko pod povrchem a při chůzi ve výběhu hrozí nebezpečí proboření se do hnízda. Je nutno čekat zhruba tři týdny, než mladí povyroستou a samostatně se vydají do světa.

Výlez mláďat ven byl postupný, a tak se třeba ukázalo až po několika dnech, kdy se zvolna osmělili všichni, kolik vlastně bylo v hnízdě mláďat. První dny po opuštění hnízda byli mladí mimořádně opatrní a ostražití a ihned se při sebemenším prudším pohybu kolem výběhu prchali schovat do děr. Až po pár dnech si zvykli na vzhazování krmiva a pohyb člověka kolem. Králík jako lekávé zvíře rychle reaguje například na přítomnost psa za plotem nebo prudký nečekaný pohyb. V létě, v období veder je aktivní dopoledne a v podvečer, v horku byli ukryti v podzemí nebo v domečku.

Hlavními činnostmi bylo kromě žrádla a odpočinku čištění srsti. Vedle toho občas různě pobíhali a poskakovali, zejména mladší králíci. Někdy je popadla běhající a skákající nálada, pak se proháněli a skákali navzájem ale i každý sám.

Počet mláďat v y v e d e n ý c h z hnízda se vcelku nelišil od králíkární. Chován byl běžný vesnický králík, tedy kříženec neznámého původu, nejčastěji „strakáč“ bílý s černými skvrnami, ale také celí černí, šedostříbrní či dohněda zbarvení jedinci.

V domácí králíkárně žijí zvířata na poměrně malém prostoru. Nevěříte? – Můžete si to zkusit...

Co ke krmení?

Základem krmení byla v létě čerstvá tráva, v zimě seno. Ačkoliv to někteří chovatelé nebudou věřit, pokud jsou králíci zvyklí, nevádí jim ani zkrmování mokré trávy, třeba ihned po dešti (ne jetele!). Jako doplněk v některých obdobích dostávali také nať mrkve, petržele, listy zelí, kapusty apod., topinambury nať i hlízy, padaná jablka, drobnou kořenovou zeleninu a brambory. V zimě a předjaří také ovocné větvičky pro ohryz kůry. Platí osvědčená zásada, že mají rádi pestré krmení a změnu. Prakticky

bez jaderného krmiva, výjimečně zbytky starého chleba a samicím v době před okocením do misky trochu luštěného semínka a ovesných vloček a vody.

Údržba výběhu a srovnání úspěšnosti

Kromě pravidelného donášení krmení bylo nutno z výběhu občas vymést bobky, které byly soustředěny v rozích nebo v zákoutích. Po čase v místech bobků začaly růst kopřivy. Ty bylo také nutno vytrhávat.

Oproti chovu doma byly vyšší ztráty úhynem (asi běžnými chorobami – králíci nebyli očkováni a nedostávali žádná léčiva), výjimečně se dokázala pod pletivem protáhnout asi liška a některého zakousla. V kvalitě masa se při běžném konzumu nejevil rozdíl. Ve srovnání s chovem v králíkárně získáme od venkovních králíků méně hnoje, protože se jim nestele (může být nevýhodou pokud používáme domácí králíci hnůj na hnojení vlastní zahrádky). V malém výběhu je nutné sledovat počet a pohlaví zvířat a vhodně je usměrňovat. Pro snížení úhynu by byla asi potřebná ochrana proti nemocem přenášeným hmyzem a asi i dezinfekce pudy.

Z hlediska ekonomiky chovu je takovýto chov venku v malém asi prodělečný. Po několika letech venkovního chovu jsme ho ukončili – mimo jiné pro vyšší ztráty úhynem i díky dostatku masa z králíků zbylých doma.

Z pohledu zvířat může být trvalý chov ve výběhu asi přínosnou cestou, a pokud netrváme na časté králíčí pečince je výbornou a zajímavou podívanou pro chovatele, jakousi malou zoologickou zahradou doma, kdy nám pozorování zvířat přináší radost i poučení.

Text a foto: Ing. Petr DOSTÁLEK

CAMPBILL HLEDÁ SPOLUPRACOVNÍKA DO ZAHRADNICTVÍ

Hledáme člověka, který by měl chuť pěstovat s námi biozeleninu, nebojí se práce, mohl by se přistěhovat a spokojí se se skromnějším bydlením. Nezkoušeného zaučíme. Řidičský průkaz a znalost němčiny nebo angličtiny vítány.

Kontakt: 416 738 673, 776 063 783, campbill@campbill.cz